

Alternatieve troonrede voor het onderwijs

Amin Asad

Docent van het jaar 2021
Hogeschool Utrecht

deBALIE

A stylized illustration featuring a yellow crown with a scalloped top edge, resting on a stack of three books. The books are colored blue, red, and white from top to bottom. A large blue circle is positioned behind the crown and books. The entire graphic is set against a light beige background.

Leden van de Staten-Generaal, Zijne Majesteit de Koning,

'Sommige onderwerpen zijn zo urgent, dat stilstand nu ons land onnodig op achterstand zou zetten.' Mooie woorden, Majesteit, en zo waar ook. Maar wat als we niet enkel stilstaan? Wat als we juist hollend achteruitgaan? Want dat is hoe het onderwijs in Nederland er nu voor staat.

Jarenlang hebben we geleund op de kracht van ons onderwijssysteem. We schreeuwden van de daken hoe trots we zijn op onze kenniseconomie. Nederland kon zich meten met de allerbeste. Het lijkt tegenwoordig niet meer dan een fijne herinnering. Want we zien het in. We merken het aan alles. We voelen het in onze vezels. Ons onderwijs gaat achteruit. Het raakt in verval. De motivatie van onze studenten neemt af. Hun prestaties dalen. Steeds minder docenten hebben nog de energie om een nieuwe generatie op weg te helpen. Steeds meer ambitieuze, bevlogen docenten stappen op. Opgebrand. Gebroken. De kern van dit probleem? Docenten kunnen hun primaire taak niet meer uitvoeren.

En dit brengt ons tot de cruciale vraag: wat is eigenlijk de primaire taak van een docent? In elk geval niet iedere dag alleen leerdoelen afvinken. Toetsen construeren. Die groeiende berg administratie bijhouden. Een docent moet er zijn voor de studenten. Hen inspireren en begeleiden. Natuurlijk, elke docent wil mooie cijferlijsten voor zijn studenten. Hoge slagingspercentages. Maar elke docent weet ook: opleiden doe je niet alleen voor werk, opleiden doe je voor het leven. Het onderwijs is de proeftuin van dat leven, of zou dat moeten zijn. Het is de plek waar studenten fouten mogen maken. Waar ze door vallen en opstaan van die fouten mogen leren. En het is aan de docent om daarbij het juiste vangnet te bieden. Maar wat als de tijd hiervoor simpelweg ontbreekt, en de docent ondergesneeuwd wordt door alle randzaken? Wat als er geen tijd meer is om studenten te helpen als ze fouten maken? Ze de weg te wijzen als ze die even kwijt zijn?

De afgelopen 1,5 jaar was er tijdens corona nog minder tijd dan anders om studenten te begeleiden. Zeker, het is ons gelukt om op afstand onderwijs te geven. Alles in 1 keer online, iets waar al jaren over werd gesproken, maar moeilijk haalbaar leek. Een innovatieve mijlpaal. Het was een succes voor studenten die het al goed deden in de klas. Maar een vloek voor degenen die al een achterstand hadden. Die de stof in de klas nog maar net konden bijhouden. Die simpelweg de middelen en ondersteuning niet hadden om vanuit huis lessen te kunnen volgen. De kloof tussen deze twee groepen studenten is groter geworden. En dat terwijl de kansen op succes al zo ongelijk verdeeld zijn.

Meermaals vragen docenten zich de laatste tijd af: waar doe ik het eigenlijk voor? Ik leid mijn studenten op, maar voor wat eigenlijk? Voor een arbeidsmarkt die selecteert op achternaam? Die de kansongelijkheid en de kloof tussen studenten, tussen arm en rijk, tussen meneer Asad en meneer De Leeuw zo vergroot? Voor een systeem waarin artsen en advocaten hoger aangeschreven staan dan loodgieters? Met als motto: hoger is beter? Of voor een baan die nu nog past in deze samenleving, maar over 5 jaar waarschijnlijk niet meer bestaat? En welk voorbeeld zijn docenten voor hun studenten als ze bijna opgebrand voor de klas staan? Komt het dan nog geloofwaardig over als ze hun studenten vertellen dat ze kunnen worden wie ze willen zijn? Dat ze in zichzelf moeten geloven?

Dus Majesteit, dank voor uw dankwoord aan het onderwijs. We waarderen het. Maar enkel dank is niet toereikend om de problemen op te lossen. Want de realiteit dreunt door. Het is tijd om in actie te komen.

Daarom richt ik me tot u, Leden van de Staten Generaal. En alle politici in deze zaal. Hoe gaan we ervoor zorgen dat het onderwijs niet meer afbrokkelt, maar juist opnieuw tot bloei komt? Dat studenten krijgen waar ze recht op hebben? Dat wij, docenten, weer voelen dat we ertoe doen? Dat ons beroep de status krijgt die het verdient?

Geef ons docenten de tijd om te observeren, te begeleiden. Tijd om het gesprek aan te gaan, studenten zelfvertrouwen, veerkracht en hoop te bieden. Zorg ervoor dat we studenten kunnen helpen om te groeien. Beperk de uitval van studenten door onderwijssoorten beter op elkaar aan te laten sluiten. Bijvoorbeeld door ze beter te begeleiden als ze van het mbo naar het hbo willen doorstromen. Investeer in een betere samenwerking met het bedrijfsleven, zodat het onderwijs en het werkveld beter op elkaar aansluiten. Zodat we samen kunnen zorgen voor meer en betere stageplaatsen.

Maar het belangrijkste: maak ons beroep weer aantrekkelijk. Ondanks onze fundamentele rol in de vorming van de toekomst van Nederland zijn er namelijk simpelweg te weinig van ons. En degenen die er wel zijn, vallen te vaak uit. Dat moeten we samen voorkomen. Verlaag onze werkdruk, bied ons een eerlijke beloning. Geef ons meer eigenaarschap. Geef ons de kans om studenten te bieden wat ze nodig hebben. Om verbinding met hen te maken. Om relatie vóór prestatie te plaatsen. Zodat juist hun prestaties weer tot ongekende hoogten kunnen stijgen.

Dit is het begin van de weg terug omhoog. We moeten nu in actie komen. Want sommige onderwerpen zijn zo belangrijk, dat alleen daden rechtdoen aan hun urgentie. En daarom doe ik op u een appel: zoals wij, docenten, alles geven voor onze studenten, vraag ik aan u: vandaag alles voor ons: alles voor het onderwijs.

Amin Asad

Alternatieve troonrede: onderwijs

De Balie | 5 november 2021